

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ

ГО «МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ОСВІТИ І НАУКИ»

ВГО «НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ»

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Філологічний факультет

Кафедра практики англійської мови та методики викладання

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра іноземної та української філології

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

Факультет іноземної філології

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства

Матеріали VIII Міжнародної
науково-практичної конференції

Рівне
2023

ББК 81.0

С91

УДК 81

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практики англійської мови та методики викладання (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Бігунова Світозара Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, ректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор, декан філологічного факультету (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ковальчук Інна В'ячеславівна – кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету романо-германських мов (Національний університет «Острозька академія»);

Герасимчук Галина Андріївна – кандидат технічних наук, доцент, декан факультету цифрових, освітніх та соціальних технологій Луцького національного технічного університету

Губіна Алла Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри іноземної та української філології (Луцький національний технічний університет);

Калініченко Михайло Михайлович – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет), старший судовий експерт ЛНДІСЕ;

Мартинюк Алла Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземної та української філології (Луцький національний технічний університет)

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 15 лютого 2023 року, Рівне. – 220, [2]с.

Затверджено вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 2 від 30.03.2023 р.).

До збірника увійшли матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми германського та романського мовознавства», присвячені актуальним напрямкам досліджень у галузі філології та методики викладання мов. Матеріали збірника можуть бути корисними для науковців, дослідників, лінгвістів, аспірантів, пошукувачів, викладачів та студентів вищих мовних навчальних закладів.

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

<i>Богачик М. С., Алхімова Є.С.</i>	7
Мовні засоби реалізації стратегії персуазивності в промовах британських та американських світових лідерів	
<i>Лавринюк І. М., Пархоменко О. Т.</i>	10
Питання когнітивної лінгвістики та її роль у викладанні іноземних мов	
<i>Мартинюк О. М.</i>	13
Les Particularités de la Traduction de Brevets	

СЕКЦІЯ 2. ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

<i>Бігунов Д. О.</i>	17
Use of Acronyms on the Social Media	
<i>Вовчук Н. І.</i>	20
Види, роль та лексико-стилістичні особливості пейзажу у детективних творах сучасних англійських авторів (Дж. Ле Карре та Дж.Чейз)	
<i>Войтенко І. Г., Марчак М. Л.</i>	26
Неологізми в сучасному суспільному англомовному дискурсі	
<i>Гаврик А. А., Калініченко М. М.</i>	29
Творчість Г. Мелвілла в контексті розвитку популярної літератури США ХІХ ст.	
<i>Кобець С. В., Мельничук О. В.</i>	32
Modern Types of Linguistics	
<i>Котович М. В.</i>	36
Лексико-граматичні особливості авторських лексичних новотворів Павла Вольвача	
<i>Нестерук С. М.</i>	38
Бернард Шоу «Нерівний шлюб»: постімперське прочитання	
<i>Николюк Р. М.</i>	42
Військова лексика у текстах волинських ЗМІ	
<i>Ричагівська Ю. Є.</i>	44
Пунктуаційний знак як стилістично-виражальний засіб у поетичному мовленні	

Самборська І. М.	49
Сучасні підходи до вивчення значення слова	
Самборська І. М., Вовчук Н. І.	54
Лексична конотація та її роль у міжкультурній комунікації	
Семенюк А. А.	59
Мовні трансформації як невід’ємна складова перекладу	
Синевич Б. М.	61
Особливості світовідчуття в літературознавчому середовищі українського зарубіжжя 20-30 років ХХ століття	
Стернічук В. Б., Ковальчук Д. Д.	64
Модальність як форма представлення авторського «я» в тексті	
Тригуб Г. В.	66
Особливості медичних текстів в англійській мові	
Шульжук Н. В.	68
До проблеми формування емотивної екологічної компетенції мовної особистості	
Хникіна О. О.	76
Основні характеристики англійської медичної термінології	

СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Агібалова Т. М., Карачова Д. В.	79
Prevention of Stereotype Threat in Foreign Language Learning	
Бізунова С. А., Johnson E. H.	82
Three Guidelines to Teaching Listening	
Денисюк Л. В., Данілова Н. Р.	84
Вплив дистанційної форми вивчення англійської мови на професійну підготовку фахівців з інформаційних технологій	
Забіяка І. М., Мартинюк К. В.	87
Моделі іншомовної комунікативної компетенції у загальноєвропейському науковому дискурсі	
Івашкевич Е. Е.	91
“Translational intentions” of future translators: justification of the feasibility of the concept	
Кваснецька Н. В.	106
Формування інклюзивної компетентності вчителів іноземних мов	

<i>Максимчук Т. В., Лавринюк І. М.</i>	109
Сучасні аспекти вивчення іноземної мови у світових ЗВО	
<i>Михальчук Н. О., Ніколайчук Г. І.</i>	111
Psychological intentions of communicative behavior of a teacher	
<i>Набочук О. Ю.</i>	126
Psychological factors of personal growth of the teacher	
<i>Пархоменко О. Т., Лавринюк І. М.</i>	139
Поняття «змішаного навчання» в освітньому процесі	
<i>Рогова О. Д.</i>	142
Музейна педагогіка як інноваційна технологія на уроках словесності	
<i>Скуратівська Н. В.</i>	147
The Importance of Skill Building and Development of Emotional Intelligence in the Study of the English Language	
<i>Смаль О. В.</i>	151
Особливості застосування інструментів сучасних технологій при викладанні та вивченні іноземної мови	
<i>Смирнова М. Л., Афанас'єва Л. В.</i>	154
Landeskundliche Materialien in der Deutschstunde	
<i>Судима Т. М.</i>	156
Using Poems to Teach English	
<i>Триндюк В. А., Шульга О. А.</i>	159
Розвиток комунікативних навичок у дітей початкової школи	
<i>Федоришин О. П., Федоришина В.</i>	162
An Overview of Anti-bullying Legislation and Alternatives in Canada	
<i>Хупавцева Н. О., Харченко Є. М.</i>	167
Psychology of facilitative interaction in the paradigm of the theory of attraction	
<i>Шамсутдинова М.-С. Б.</i>	181
Аксіопедагогічна спрямованість майбутніх фахівців іноземної мови в умовах розвитку сучасної української освіти	

СЕКЦІЯ 4. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ MOVHOЇ ПІДГОТОВКИ CТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

<i>Алиєва А. Д., Федчук Т. А.</i>	185
Комунікативна компетентність як складова підготовки студентів-філологів	
<i>Гронь Л. В., Гронь В. М.</i>	187
Psychological characteristics of the internal dialogue	

<i>Івашкевич Е. З., Яцюрик А. О.</i>	192
Psychological characteristics of the internal dialogue	
<i>Корольчук Л. В.</i>	206
The Problem of Motivation of Learning a Foreign Language in HEIs	
<i>Martens В., Білоус Т. М.</i>	208
TESOL in School and Society	
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	216

Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Синтаксис : монографія. Донецьк : ДонНУ, 2001. 662 с.

Орехова Н. М. Про стилістичний потенціал пунктуації. Мовознавство. 1979. № 1. С. 66–68.

Ричагівська Ю. Є. Стилістичні параметри складного речення в поетичному мовленні. Дискусійні питання мовознавства в контексті сучасних наукових парадигм : монографія / за ред. Г. М. Вокальчук, Н. М. Совтис. Рівне – Острог, 2020. С. 229–280.

Український правопис. Харків : Фоліо, 2019. 348 с.

Шульжук К. Ф. Особливості пунктуації в текстах різного функціонального призначення. Синтаксис української мови : підручник [2-ге вид., доп.]. К. : ВЦ «Академія», 2010. С. 386–388.

*Ірина Самборська
(м.Рівне, Україна)*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

Для сучасної лінгвістики все більш актуальною стає проблема функціонування одиниць і категорій мови не в аспекті їх системно-структурної організації, а в психокогнітивному вимірі живої комунікації, внаслідок чого все частіше у науковому лінгвістичному обігу з'являються нові трактування традиційних понять. Тому антропоцентризм як один з основних принципів сучасної лінгвістики наклав відбиток і на визначення поняття мовного значення. Проблема значення у його відношенні до позамовної дійсності та інших значень у лексико-семантичній системі мови, особливості формування значення та його функціонування в мовній свідомості індивіда на сьогоднішній день залишаються у низці основних проблем когнітивної семантики.

З'ясувати сутність нових підходів до вивчення значення слова і є *метою даної розвідки*.

У сучасній лінгвістиці вирізняють кілька форм існування значень:

- 1) мовне значення (вербальне, знакове, символічне), що формується на «чуттєвій основі мови як системи специфічних квазіоб'єктів (знаків)» (Залевская, 2005: 56). Тут значення спроектовано на слово чи інший знак, «приписано йому». Це дозволяє не тільки відокремити саме значення від конкретної ситуації, а й здійснювати з ним операції як із «зовнішньою» даністю;
- 2) предметне значення, яке існує на чуттєвій основі перцептивного образу. На відміну від мовного предметне значення передбачає обов'язкову присутність реального предмета насправді або в уявній формі;
- 3) рольове значення, що існує на чуттєвій основі компонентів самої дійсності (наприклад, соціальні норми та соціальні ролі).

Багато лінгвістів розрізняють значення слова та поняття. Так, під лексичним значенням слова М. І. Філон, О. С. Хомік розуміють «реалізацію поняття засобами певної мовної системи, що супроводжується додатковою характеристикою, яка відображає супутні уявлення, а також емоційним та стилістичним забарвленням слова» (Філон, Хомік, 2010: 45). Лінгвісти розмежовують значення та поняття на наступних підставах.

1. Якщо значення – це категорія лінгвістична та національно специфічна, то поняття – категорія логічна та міжнаціональна. Виникнення та існування поняття неможливе без слова, але далеко не кожне слово має у своїй основі поняття, а значення є у кожного слова. Наприклад, імена власні, займенники та вигукки мають значення, але не виражають понять.
2. Поняття немає емоційного забарвлення, а значення має. Наприклад, значення слова «писака» містить у собі більше, ніж просто вказівку на письменника, який працює заради грошей.
3. Одне поняття може бути виражено стійким словосполученням; багатозначне слово, у свою чергою, є форма існування не одиничного поняття, а цілої групи понять, пов'язаних між собою через реальний зв'язок або подібність відповідних явищ об'єктивної дійсності.

4. Лексичне значення слова існує у нерозривному зв'язку з певним колом граматичних значень, а поняття такого зв'язку не виявляє (Філон, Хомік, 2010).

Значення ширше поняття, оскільки включає оціночний та інші компоненти. Проте значення вужче за поняття у тому сенсі, що включає лише різні риси об'єктів, тоді як поняття охоплює їх більш глибокі та суттєві сторони.

У сучасній лінгвістиці розрізняються і поняття «значення» та «смысл». Так, О. О. Селіванова, узагальнивши розглянуті нею підходи до значення і смислу, пропонує тлумачення значення «як конвенційно закріпленої за певною мовною формою інформації, набутої на підставі колективного й індивідуального пізнавального та мовного досвіду носіїв мови, що в мовленні репрезентує відповідний фрагмент, актуальний для конситуаційного оточення». На її ж думку, «смысл відрізняється від значення особистісним інформаційним додатком, що формується в окремої людини в результаті її життєдіяльності. Смысл актуалізується при сприйнятті мовного знаку: від слова до тексту – і має дифузний, розмитий характер» (Селіванова, 2008: 84-85).

Саме в межах антропоцентричної парадигми перед дослідниками дедалі частіше постає питання необхідності розрізняти значення та його знання індивідом. Існування, з одного боку, об'єктивного знання (того, що «носії відповідної мови повинні (за домовленістю) розуміти під тим чи іншим словом» (Залевская, 2005: 64), а з іншого – того, «що забезпечує співвідношення загальносистемного значення з індивідуальною картиною світу, тобто переживання слова як зрозумілого, встановлення його значення «для самого себе» » (Залевская, 2005: 65), настановляє на думку про існування різних видів значення.

Так, Й. А. Стернін, розвиваючи теорію О.О.Потебні про «подальше» (словникове) і «найближче» (дане носієм мови) значення в рамках сучасної психолінгвістики, вважає за доцільне говорити про наявність двох типів лексичного значення: лексикографічного (системного) та психологічно реального. О. О. Залевська виділяє загальносистемне та психологічне значення.

О. М. Леонт'єв вводить поняття усвідомлюваного об'єктивного значення та «особистісного смислу» – значення для суб'єкта. Деякі лінгвісти також свідчать про існування іншого, відмінного від того, що традиційно розглядається в лінгвістиці, типу значення, використовуючи при цьому такі терміни, як, наприклад, «асоціативне значення». У психолінгвістиці термін «асоціативне значення» пов'язують з ім'ям Дж. Діза та визначають як потенційний розподіл асоціацій на певне слово-стимул (Залевская, 2005: 114).

Тому очевидним є той факт, що найближче (за О. О. Потебнею), психологічно реальне (за Й. А. Стерніним) або психологічне (за О. О. Залевською) значення не збігається із словниковою дефініцією, і, якщо слово активно використовується, то трактування, дане носіями мови, буде ширше лексикографічного. Таким чином, власне значенням є лише подальше, лексикографічне. А найближче, психологічно реальне значення є результатом взаємодії читацької свідомості із словниковим значенням і контекстом, і в такому розумінні є, по суті, смислом.

Загальносистемне (або лексикографічне) значення зафіксовано у словниках. Воно формулюється лексикографами відповідно до принципів редукціонізму (мінімум ознак, включених до значення). Довгий час вважалося, що загальносистемне значення окреслює той семантичний обсяг, у якому розуміють і вживають це слово більшість носіїв мови. Однак численні експериментальні дослідження останніх років довели, що це не так.

У комунікативній свідомості носія мови загальносистемне та психологічне значення, як правило, не збігаються. Причому в мовній свідомості представників різних гендерних, вікових, професійних груп можуть бути продемонстровані явні відмінності у структурі значень тих самих слів. Психологічне значення виявляється лише експериментально. На відміну від системного психологічне значення має національну, соціально-культурну специфіку.

Психологічне значення – це «упорядкована єдність всіх семантичних компонентів, які пов'язані з даною звуковою оболонкою у свідомості носіїв

мови. Це той обсяг семантичних компонентів, який актуалізує ізольовано взяте слово у свідомості носіїв мови, в єдності всіх семантичних ознак, що утворюють його, – більш і менш яскравих, ядерних і периферійних» (Стернин, 2006: 171-172).

Нині термін «психологічне значення» використовується для вирішення таких завдань, як дослідження семантичних складових концептів, аналіз мовної свідомості, вивчення комунікативного потенціалу особистості тощо.

Лексичне значення є своєрідним відбитком культурно-антропологічного стану мовного суспільства. Динамічна природа суспільства зумовлює динамічну природу мови, а отже, і значення. Проблема зміни значень в історії мови та суспільства також здавна привертає увагу лінгвістів. Нині проблема розвитку значення слова розробляється з погляду двох напрямів: лінгвістичного та психолінгвістичного.

Лінгвістичний підхід, що реалізується в основному в роботах, виконаних у галузі порівняльного мовознавства, етимології, лексикографії, наголошує на діяхронічних семантичних змінах мовної системи у ході історичного розвитку суспільства. В рамках лінгвістичного підходу став розвиватися новий напрямок, який передбачає синхронно-діяхронічний опис мови, в якому кожен існуючий синхронічний зв'язок отримав би діяхронічну інтерпретацію.

Психолінгвістичний підхід передбачає вивчення динамічних аспектів семантики в сукупності з процесами та продуктами, пов'язаними зі становленням та функціонуванням значень у індивіда, іншими словами, ставить своїм завданням дослідження процесу зміни значення в індивідуальній свідомості людини в процесі її дорослішання. Вивчення розвитку значення слова як надбання свідомості індивіда стало великим кроком у розумінні та вирішенні проблем, пов'язаних із мовленнєвою діяльністю індивіда та організацією внутрішнього лексикону людини.

Таким чином, проблеми, що стосуються процесів формування мовної здібності та особливостей мовної діяльності в онтогенезі, відображені у роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників. Проте вивчення процесу

формування значення слова та специфіки його розвитку в індивідуальній свідомості в процесі дорослішання людини відокремлюється в окремий пріоритетний напрямок лінгвістичних досліджень. Одним з основних завдань таких робіт є виявлення семантичних змін, яких зазнає слово у ході загальнопсихічного становлення індивіда, та пошук універсальних закономірностей цього процесу. З'ясувавши на теоретичному рівні етапи процесу формування значення, педагоги-практики зможуть значно покращити, а головне, прискорити цей процес. Це може не лише докорінно змінити процес навчання іноземних мов, а й суттєво вплинути на корекцію оволодіння рідною мовою. Однак виходячи зі складності та комплексності проблеми, її вирішення може здійснитися лише у межах міждисциплінарних досліджень, насамперед психолінгвістичних.

ЛІТЕРАТУРА:

Залевская А. А. Слово в лексиконе человека: психолингвистическое исследование. Воронеж: Воронеж. ун-т, 2005. 202 с.

Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава: Довкілля, К, 2008. 711 с.

Стернин И. А. Значение в языковом сознании: специфика описания. *Вопросы психолингвистики*. 2006. №4. С. 171–179.

Філон М. І., Хомік О. Є. Сучасна українська мова. Лексикологія. Частина 1: навчальний посібник. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. 271 с.

*Ірина Самборська,
Наталія Вовчук,
(Рівне, Україна)*

ЛЕКСИЧНА КОНОТАЦІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

У процесі спілкування основним засобом вираження понять і концептів, у якому закріплюється і передається інформація, є слово. Відомо, що слово, актуалізуючись у мовленні, реалізує, крім своїх прямих і переносних значень, ще й потенційну енергію бути вираженням або відображенням побічних,